

**ผลของกิจกรรมเตรียมความพร้อมก่อนการปฏิบัติการพยาบาล
อนามัยชุมชน ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา
คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต***
**The Effect of Preparation before Practice in the
Subject of Community Health Nursing on Learning
Outcomes of Students at the School of Nursing, Rangsit University***

สุวรีย์ เพชรแต่ง** นิกา กิมสูงเนิน***
Suwaree Petchtang** Nipa Kimsungneon***

บทคัดย่อ

การวิจัยกึ่งทดลองนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อเปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ของการปฏิบัติการพยาบาลอนามัยชุมชน ระหว่างกลุ่มที่ได้รับการกิจกรรมการเตรียมความพร้อมก่อนฝึกปฏิบัติการพยาบาลอนามัยชุมชน กับกลุ่มที่ได้รับการเตรียมความพร้อมตามปกติ 2) เพื่อประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาในการเตรียมความพร้อมก่อนการปฏิบัติการพยาบาลอนามัยชุมชน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 4 คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต จำนวน 126 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 63 คน และกลุ่มควบคุม 63 คน ที่ลงทะเบียนเรียนในวิชา BNS 444 ปฏิบัติการพยาบาลอนามัยชุมชน ปีการศึกษา 2557 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) กิจกรรมเตรียมความพร้อมก่อนฝึกปฏิบัติการพยาบาลอนามัยชุมชน 2) แบบบันทึกผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้วิชาปฏิบัติการพยาบาลอนามัยชุมชน 3) แบบสอบถามความพึงพอใจต่อการเตรียมความพร้อมก่อนการฝึกปฏิบัติการพยาบาลอนามัยชุมชน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงบรรยาย ทดสอบความแตกต่างระหว่างผลสัมฤทธิ์การปฏิบัติการพยาบาลอนามัยชุมชนในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้สถิติ Mann-Whitney U test และวิเคราะห์ความพึงพอใจ โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

Received: August 9, 2019

Revised: April 14, 2020

Accepted: May 21, 2020

* การศึกษานี้ได้รับทุนสนับสนุนจากศูนย์สนับสนุนและพัฒนาการเรียนการสอน มหาวิทยาลัยรังสิต

* This study was Supported by Instructional Support and Development Center, Rangsit University

** Corresponding Author, อาจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต E-mail: suwaree.p@rsu.ac.th

** Corresponding Author, Instructor, Faculty of Nursing, Rangsit University. E-mail: suwaree.p@rsu.ac.th

***ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต

*** Assistant Professor, Faculty of Nursing, Rangsit University E-mail: nipa.ki@tsu.ac.th

ผลการวิจัยพบว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ รายวิชาปฏิบัติการพยาบาลอนามัยชุมชน หลังการเข้ากิจกรรมเตรียมความพร้อมก่อนขึ้นฝึกปฏิบัติการพยาบาลอนามัยชุมชน พบว่า กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ย 47.32 สูงกว่ากลุ่มควบคุมซึ่งมีค่าเฉลี่ย 46.87 เมื่อเปรียบเทียบผลการเรียนรู้พบว่า ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p=.582$) และนักศึกษามีค่าเฉลี่ยคะแนนความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมอยู่ในระดับมาก (3.44 ± 0.48)

คำสำคัญ: กิจกรรมเตรียมความพร้อมก่อนฝึกปฏิบัติ การพยาบาลอนามัยชุมชน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

Abstract

This Quasi experimental design aimed to 1) compare learning achievements before and after preparation for practice in the subject of Community Health Nursing between an experimental group and a control group, and 2) evaluate satisfaction after preparation for practice in the subject of Community Health Nursing. The subjects comprised 126 of fourth year nursing students who registered in the subject of Community Health Nursing in year 2014. The instruments used in this research included 1) preparation activities before practice, 2) a learning achievement form, and 3) a satisfaction questionnaire. Data were analyzed by using descriptive statistics and the Mann-Whithney U test.

The findings indicated that the learning achievement scores of the experimental group were higher than those of the control group, however there was no statistical significance ($p=.582$). The satisfaction scores of the experimental group with activities were at a high level (3.44 ± 0.48).

Keywords: preparation before practice, community health nursing, learning outcomes

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาภาคปฏิบัตินับเป็นหัวใจของการจัดการศึกษาสาขาพยาบาลศาสตร์ เนื่องจากการพยาบาลเป็นวิชาชีพที่มุ่งเน้นการปฏิบัติ (practice oriented) อาจารย์ผู้รับผิดชอบสอนภาคปฏิบัติจึงต้องมุ่งจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่รายวิชากำหนดและในวาระที่กระทรวงศึกษาธิการ ประกาศมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี¹ สาขาพยาบาลศาสตร์ พ.ศ. 2552 ที่กำหนดมาตรฐานผลการเรียนรู้ (learning outcomes) สาขาพยาบาลศาสตร์ 6 ด้าน ที่สอดคล้องกับกรอบมาตรฐานคุณวุฒิอุดมศึกษาแห่งชาติ และลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของสาขาพยาบาลศาสตร์ อันได้แก่ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านความรู้ ด้านทักษะทางปัญญา ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และด้านทักษะการปฏิบัติทางวิชาชีพ ดังนั้นกระบวนการจัดการเรียนรู้ภาคปฏิบัติจึงต้องส่งเสริมให้นักศึกษาสามารถพัฒนาตามผลการเรียนรู้ดังกล่าวข้างต้น โดยเฉพาะผลการเรียนรู้ที่ 6 ด้านทักษะการปฏิบัติทางวิชาชีพ ซึ่งกำหนดให้มีเฉพาะวิชาการฝึกภาคปฏิบัติเท่านั้น¹

จากการทบทวนงานวิจัย พบว่าปัญหาและความต้องการบริการให้การปรึกษาของนักศึกษา คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ พบว่า นักศึกษามีปัญหาการเรียนภาคปฏิบัติมากเป็นลำดับแรก ต้องการคำปรึกษาด้านวิชาการในระดับมาก โดยการเตรียมตัวก่อนฝึกปฏิบัติเป็นหัวข้อที่นักศึกษามีความต้องการสูงสุด² สอดคล้องกับผลการศึกษาที่พบว่า งานที่เกี่ยวกับการเรียนเป็นสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดความเครียดที่

ได้รับการกล่าวถึงมากที่สุดในนักศึกษาพยาบาล³ ปัญหาในการเรียนภาคปฏิบัติเกิดขึ้นในสถาบันการศึกษาพยาบาลหลาย ๆ แห่ง ดังการศึกษาการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนวิชาปฏิบัติการพยาบาลครอบครัวและชุมชน⁴ พบว่านักศึกษาไม่ได้ค้นคว้าเพื่อเตรียมความรู้ที่สอดคล้องกับปัญหาของผู้รับบริการ แต่กลับใช้ความรู้และประสบการณ์เดิมในการดูแลผู้ป่วย การบริการด้านการพยาบาล เน้นการซักถามข้อมูลและการให้คำแนะนำโดยไม่ได้นึกหาปัญหาและสาเหตุ ด้วยเหตุนี้ปัญหาที่นักศึกษาให้การช่วยเหลือไม่ได้มาจากปัญหาที่แท้จริงของผู้รับบริการหากแต่มาจากมุมมองของนักศึกษาเอง และจากการศึกษาของอัศวินินามะกันคำ และคณะ⁵ ที่พบว่าลักษณะการฝึกปฏิบัติและการดูแลผู้ป่วยเป็นปัจจัยที่ทำให้นักศึกษาพยาบาลเกิดความเครียดในการฝึกปฏิบัติการพยาบาล มีความต้องการคำปรึกษาด้านวิชาการในระดับมาก ต้องการเตรียมความพร้อมก่อนฝึกปฏิบัติเป็นหัวข้อที่นักศึกษามีความต้องการสูงสุด² และจากการประเมินผลการจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติวิชาการพยาบาลชุมชนของอาจารย์พิงเลี้ยงที่เป็นแหล่งฝึกในปีการศึกษา 2556 พบว่าความรู้ภาคทฤษฎีของนักศึกษาสามารถประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติอยู่ในระดับพอใช้ และมีข้อเสนอแนะให้มีการเตรียมความพร้อมภาคทฤษฎีให้นักศึกษาก่อนฝึกภาคปฏิบัติ เนื่องจากนักศึกษามีความพร้อมด้านวิชาการน้อย ความรู้ด้านทฤษฎียังสับสนควรเตรียมตัวและศึกษาให้เข้าใจก่อนฝึกภาคปฏิบัติ จึงนับเป็นความท้าทายสำหรับอาจารย์ในการสอนภาคปฏิบัติเพื่อพัฒนานักศึกษาให้บรรลุตามผลการเรียนรู้ สาขาวิชาการพยาบาลอนามัยชุมชน เป็นกลุ่มวิชาที่รับผิดชอบการจัดการเรียนการสอนการ

พยาบาลอนามัยชุมชนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ สำหรับนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต การจัดการเรียนการสอนภาคทฤษฎี กลุ่มวิชาฯ ได้จัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม จัดให้นักศึกษาได้เรียนเป็นกลุ่มย่อย และฝึกปฏิบัติการคิดวิเคราะห์ และแก้ไขปัญหาจากสถานการณ์จริงและสถานการณ์จำลอง เมื่อจบภาคทฤษฎีแล้วนักศึกษาจะต้องฝึกภาคปฏิบัติในชุมชน ซึ่งปัจจุบันการจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติวิชาการพยาบาลอนามัยชุมชนของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิตจะจัดนักศึกษาให้ฝึกปฏิบัติการในเขตพื้นที่ของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหลักหก และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบางขุน โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ให้นักศึกษาสามารถฝึกปฏิบัติการพยาบาลบุคคล ครอบครัวและชุมชนโดยครอบคลุมการสำรวจปัญหาสุขภาพและการแก้ไขปัญหาสุขภาพในชุมชน การเยี่ยมบ้านและการดูแลสุขภาพที่บ้าน ให้การบริการสุขภาพอนามัยโรงเรียน รวมทั้งการตรวจรักษาโรคเบื้องต้น ในส่วนปัญหาของนักศึกษาพยาบาลที่ฝึกปฏิบัติการพยาบาลวิชาการพยาบาลอนามัยชุมชน มหาวิทยาลัยรังสิต พบว่า หลังการจัดการเรียนการสอนภาคทฤษฎีแล้ว นักศึกษาไม่สามารถนำความรู้มาประยุกต์ใช้ในวิชาปฏิบัติได้ทันที นักศึกษามีความพร้อมค่อนข้างน้อย และไม่สามารถเชื่อมโยงทฤษฎีสู่การปฏิบัติ

คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต ได้กำหนดแนวคิดการจัดการศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต เป็นกระบวนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เน้นการออกแบบการเรียนรู้ที่กระตุ้นการใช้ความคิด

เน้นการคิดอย่างเป็นระบบ พัฒนาทักษะด้านการตัดสินใจในการปฏิบัติงาน รวมทั้งสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการปฏิบัติงานและพัฒนาตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเอื้ออำนวยคลังวิทยาการและส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง รวมทั้งสิ่งแวดล้อมในการสร้างสรรค์คุณธรรม จริยธรรมและความรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน

สาขาวิชาการพยาบาลอนามัยชุมชนเป็นสาขาวิชาที่รับผิดชอบการจัดการเรียนการสอนการพยาบาลอนามัยชุมชนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ สำหรับนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต การจัดการเรียนการสอนภาคทฤษฎี สาขาวิชาฯ ได้จัดการเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วมโดยจัดให้นักศึกษาได้เรียนเป็นกลุ่มย่อย และฝึกปฏิบัติการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหาในขั้นตอนการสะท้อนคิดเมื่อจบภาคทฤษฎีแล้วนักศึกษาจะต้องฝึกภาคปฏิบัติในชุมชนเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงอันเป็นผลมาจากการประกาศมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาพยาบาลศาสตร์ที่กำหนดมาตรฐานผลการเรียนรู้ 6 ด้าน โดยนักศึกษาทุกคนต้องมีผลการเรียนรู้ทุกด้านตามที่กำหนดไว้ในมาตรฐานคุณวุฒิสาขาพยาบาลศาสตร์

สาขาวิชาการพยาบาลอนามัยชุมชนตระหนักถึงความสำคัญดังกล่าวจึงได้จัดให้มีการเตรียมความพร้อมของนักศึกษาก่อนลงฝึกภาคปฏิบัติเพื่อเสริมสมรรถนะและให้นักศึกษาได้มีส่วนร่วม โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม¹ ซึ่งประกอบด้วยการเรียนรู้ที่สำคัญ 2 ส่วน คือ การเรียนรู้เชิงประสบการณ์ และการเรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่ม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของบุญทิพย์ ลิขิตพงษ์วิทย์และรณารถ ชูใจ² ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ผลของ

การจัดการเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วม เรื่อง กระบวนการพยาบาลอนามัยชุมชน วิชาการพยาบาลครอบครัวและชุมชน 2 นักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิตชั้นปีที่ 4 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรี พบว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาพยาบาลภายหลังทดลองสูงกว่าก่อนทดลองกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กลุ่มวิชาจึงเล็งเห็นถึงความสำคัญของการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เพื่อเป็นการฝึกความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง แก้ไขปัญหาสุขภาพของบุคคล ครอบครัว ชุมชนได้อย่างเหมาะสมและสามารถบรรลุตามมาตรฐานผลการเรียนรู้ต่อไปจึงทำให้ผู้วิจัยเล็งเห็นความสำคัญของการเตรียมความพร้อมก่อนฝึกปฏิบัติและสนใจที่จะศึกษาผลของกิจกรรมเตรียมความพร้อมก่อนฝึกปฏิบัติการพยาบาลอนามัยชุมชน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ของการปฏิบัติการพยาบาลอนามัยชุมชน ระหว่างกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมการเตรียมความพร้อมก่อนฝึกปฏิบัติการพยาบาลอนามัยชุมชน กับกลุ่มที่ได้รับการเตรียมความพร้อมตามปกติ
2. เพื่อประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาในการเตรียมความพร้อมก่อนการปฏิบัติการพยาบาลอนามัยชุมชน

สมมติฐานการวิจัย

1. คะแนนผลสัมฤทธิ์ของการปฏิบัติการพยาบาลอนามัยชุมชน กลุ่มที่ได้รับกิจกรรมการเตรียมความพร้อมก่อนฝึกปฏิบัติการพยาบาล

อนามัยชุมชนสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการเตรียมความพร้อมตามปกติ

2. คะแนนความพึงพอใจของนักศึกษาในการเตรียมความพร้อมก่อนการฝึกปฏิบัติวิชาการพยาบาลอนามัยชุมชน ของกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมการเตรียมความพร้อมการปฏิบัติการพยาบาลอนามัยชุมชนมีคะแนนอยู่ในระดับดี

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (quasi experimental design)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 4 ปีการศึกษา 2557 คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต จำนวน 126 คน เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) ตามเกณฑ์ดังต่อไปนี้คือนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนวิชาปฏิบัติการพยาบาลอนามัยชุมชน ปีการศึกษา 2557 แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 63 คน (กลุ่มเรียน 01) และกลุ่มควบคุม 63 คน (กลุ่มเรียน 02) ซึ่งเป็นกลุ่มที่แบ่งจากการจัดการเรียนการสอนและยินดีเข้าร่วมการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

- 1.1) กิจกรรมเตรียมความพร้อมการปฏิบัติการพยาบาลอนามัยชุมชนผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจากเนื้อหาวิชา BNS 444 ปฏิบัติการพยาบาลอนามัยชุมชน ซึ่งประกอบด้วยงานการรักษารอคอยเบื้องต้น งานพัฒนาอนามัยชุมชน งานอนามัยครอบครัว และงานอนามัยโรงเรียน ลักษณะกิจกรรมประยุกต์

ตามแนวคิดของการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ที่ประกอบด้วยการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ และการเรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่ม เป็นแนวทางให้นักศึกษาได้ฝึกปฏิบัติและร่วมแสดงความคิดเห็น ซึ่งผู้วิจัยได้พัฒนามาจากทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (participatory learning) กรมสุขภาพจิต⁷

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่

2.1) แบบประเมินผลสัมฤทธิ์ของการปฏิบัติการพยาบาลอนามัยชุมชน เป็นแบบประเมินที่พัฒนามาจากแบบประเมินการปฏิบัติงานของนักศึกษาพยาบาล มหาวิทยาลัยรังสิต แบ่งเป็น 6 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านคุณธรรม จริยธรรม 4 ข้อ 2) ด้านความรู้ 1 ข้อ 3) ด้านทักษะทางปัญญา 1 ข้อ 4) ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และความรับผิดชอบ 3 ข้อ 5) ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร การใช้เทคโนโลยี 4 ข้อ 6) ด้านทักษะการปฏิบัติเชิงวิชาชีพ 6 ข้อ รวม 19 ข้อ มีการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาได้ค่า CVI .83 และค่าความเชื่อมั่น .82

2.2) แบบประเมินความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเตรียมความพร้อมการฝึกปฏิบัติวิชาการพยาบาลอนามัยชุมชน มีการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาได้ค่า CVI .84 และค่าความเชื่อมั่น .86

การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยพบกลุ่มตัวอย่างเพื่อแนะนำตัว แจ้งให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ ประโยชน์ของการวิจัยขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล ขอความร่วมมือในการเข้าร่วมการวิจัยพร้อมทั้งแจ้งให้ทราบถึงสิทธิของกลุ่มตัวอย่าง โดยผู้วิจัยเปิดโอกาสให้กลุ่มตัวอย่าง

ซักถามในสิ่งที่ไม่เข้าใจ เมื่อได้รับความยินยอมจากกลุ่มตัวอย่างแล้วจึงให้ลงนามในใบยินยอมเข้าร่วมการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยทำหนังสือถึง คณบดีคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต เพื่อขออนุญาตดำเนินการวิจัยกับนักศึกษาคณะพยาบาลศาสตร์ ชั้นปีที่ 4 ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชา BNS 444 ปฏิบัติการพยาบาลอนามัยชุมชน ปีการศึกษา 2557 โดยชี้แจงวัตถุประสงค์ และขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล เมื่อได้รับอนุญาตแล้วจึงดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ก่อนขึ้นฝึกปฏิบัติรายวิชา BNS444 ปฏิบัติการพยาบาลอนามัยชุมชน ในวันที่ 1 ตุลาคม 2557 ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยโดยแบ่งกลุ่มตัวอย่าง เป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม โดยกลุ่มทดลองคือกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมเตรียมความพร้อมการปฏิบัติการพยาบาลอนามัยชุมชน และกลุ่มควบคุมคือกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมตามปกติ

3. ประเมินผลสัมฤทธิ์ของการปฏิบัติการพยาบาลอนามัยชุมชน ในวันที่ 19 ธันวาคม 2557

กิจกรรมการเตรียมความพร้อมประกอบด้วย

1. กิจกรรมการให้ความรู้ในส่วนของการรักษาโรคเบื้องต้น การพัฒนาอนามัยชุมชน การพยาบาลครอบครัว การพยาบาลอนามัยโรงเรียน ในรูปแบบการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมตามใบงาน และใบความรู้ (ในวันที่ 1)

2. กิจกรรมการฝึกทักษะและคิดวิเคราะห์ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการรักษาโรคเบื้องต้น

การพัฒนาอนามัยชุมชน การพยาบาลครอบครัว การพยาบาลอนามัยโรงเรียน ตามใบงานและใบความรู้ (ในวันที่ 2)

3. ภายหลังการฝึกปฏิบัติการพยาบาลอนามัยชุมชน นักศึกษาทั้ง 2 กลุ่มได้รับการประเมินตามแบบประเมินผลสัมฤทธิ์ของการปฏิบัติการพยาบาลอนามัยชุมชน และนักศึกษากลุ่มทดลองได้รับการประเมินความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเตรียมความพร้อมการปฏิบัติการพยาบาลอนามัยชุมชน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. บรรยายลักษณะกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา แสดงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. ทดสอบความแตกต่างระหว่างผลสัมฤทธิ์ของการปฏิบัติการพยาบาลอนามัยชุมชนในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม รายวิชา BNS 444 ปฏิบัติการพยาบาลอนามัยชุมชน ใช้สถิติ Mann-Whitney U test เนื่องจากข้อมูลมีการแจกจากแบบไม่ปกติ

3. วิเคราะห์ความพึงพอใจ โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 ที่ลงทะเบียนเรียนวิชา BNS 444 ปฏิบัติการพยาบาลอนามัยชุมชน จำนวน 126 คนเป็นเพศหญิงร้อยละ 92.9 อายุเฉลี่ย 22 ปี เกรดเฉลี่ยสะสมส่วนมากอยู่ระหว่าง 2.50-2.99 ร้อยละ 47.6 ผลการวิจัย พบว่า

1. คะแนนผลสัมฤทธิ์ของการปฏิบัติการพยาบาลอนามัยชุมชนระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม พบว่า คะแนนของกลุ่มทดลอง อยู่ระหว่าง 31-57 คะแนนเฉลี่ย 47.32 คะแนนและกลุ่มควบคุมอยู่ระหว่าง 33-56 คะแนนเฉลี่ย 46.89 คะแนน (รายละเอียดดังตารางที่ 1)

2. คะแนนผลสัมฤทธิ์ของการปฏิบัติการพยาบาลอนามัยชุมชนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = 0.582$ รายละเอียดดังตารางที่ 2)

3. ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเตรียมความพร้อมการปฏิบัติการพยาบาลอนามัยชุมชน พบว่า ส่วนมากให้ความคิดเห็นว่าได้รับประโยชน์ที่จะนำไปใช้ในการฝึกปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก(3.44 ± 0.48)

การอภิปรายผล

จากผลการวิจัยการเตรียมความพร้อมก่อนการปฏิบัติการพยาบาลอนามัยชุมชน โดยใช้แนวคิดรูปแบบการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (participatory learning) ช่วยส่งผลให้นักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดียิ่งขึ้นและมีความพึงพอใจในการปฏิบัติการพยาบาลได้ดียิ่งขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยการเรียนรู้ 2 อย่างคือ การเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (experient learning) และกระบวนการกลุ่ม (group process) โดยกระบวนการกลุ่มจะให้นักศึกษามีการเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้นและมีประสิทธิภาพ ดังนี้

1. คะแนนผลสัมฤทธิ์ของการปฏิบัติการพยาบาลอนามัยชุมชน ระหว่างกลุ่มที่ได้รับการกิจกรรมการเตรียมความพร้อมการปฏิบัติการ

พยาบาลอนามัยชุมชน มีคะแนนมากกว่ากลุ่มที่ได้รับการเตรียมความพร้อมตามปกติซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย

2. คะแนนผลสัมฤทธิ์การปฏิบัติการพยาบาลอนามัยชุมชนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมพบว่า คะแนนของกลุ่มทดลอง อยู่ระหว่าง 31-57 คะแนนเฉลี่ย 47.32 คะแนนและกลุ่มควบคุมอยู่ระหว่าง 33-56 คะแนนเฉลี่ย 46.87 คะแนน ซึ่งไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p=0.582$) อธิบายได้ว่า โปรแกรมการเตรียมความพร้อมก่อนขึ้นฝึกปฏิบัติของนักศึกษาในครั้งนั้น เป็นการทวนความรู้ซึ่งเป็นความรู้ที่นักศึกษาเรียนเสร็จก่อนที่จะขึ้นฝึก เพียงระยะสั้นอาจทำให้กลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง จึงมีผลไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศุภรัตน์ แจ่มแจ้ง และคณะ⁷ ที่พบว่า คะแนนเฉลี่ยการฝึกซ้อมภาคปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง นักศึกษาเพิ่มผ่านการเรียนรายวิชาทฤษฎีเสร็จสิ้นอาจทำให้มีความรู้คงค้างจากเดิม จึงทำให้คะแนนไม่แตกต่าง ซึ่งการใช้เวลาเตรียมความพร้อมอาจต้องใช้ระยะเวลามากกว่านี้ ซึ่งในการทวนทักษะการพยาบาลให้นักศึกษาเกิดความมั่นใจมากขึ้น

3. ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเตรียมความพร้อมก่อนขึ้นฝึกปฏิบัติงานการพยาบาลอนามัยชุมชน พบว่า ส่วนมากให้ความคิดเห็นว่า ได้รับประโยชน์ที่จะนำไปใช้ในการฝึกปฏิบัติงาน อยู่ในระดับมาก (3.44 ± 0.48) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของหลายท่านดังนี้ ศุภรัตน์

แจ่มแจ้ง และคณะ⁷ พบว่า การเตรียมความพร้อมของฝึกปฏิบัติการพยาบาลหอบผู้ป่วยอยู่ในระดับมาก เฉลี่ย 4.05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญทิพย์ ลิขิตพงษ์วิทย์ และคณะ⁶ ซึ่งพบว่าความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วมของนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิตอยู่ในระดับมาก เฉลี่ย 3.93

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ควรออกแบบกิจกรรมการเตรียมความพร้อมก่อนขึ้นฝึกปฏิบัติการพยาบาลอนามัยชุมชน ใช้เป็นกิจกรรมเสริมก่อนขึ้นฝึก เพื่อให้ นักศึกษาได้ทบทวนความรู้ และฝึกปฏิบัติก่อนขึ้นฝึกปฏิบัติการพยาบาลอนามัยชุมชน

1.2 ควรมีการพัฒนากิจกรรมการเตรียมความพร้อมอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มีกิจกรรมที่ครอบคลุมรายวิชาภาคปฏิบัติ

1.3 กิจกรรมการเตรียมความพร้อมควรจัดในรูปแบบให้นักศึกษาเข้ามีส่วนร่วมและได้ลงมือปฏิบัติจริง วิเคราะห์ และนักศึกษาสามารถแสดงความคิดเห็นได้

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรออกแบบการวิจัยให้มีเวลาในการฝึกปฏิบัติมากกว่านี้ และครอบคลุมเนื้อหา มากกว่านี้

2.2 ควรมีการวิจัยเพื่อประเมินรูปแบบการเตรียมความพร้อมในเชิงคุณภาพในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลชุมชน

ตารางที่ 1 ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของคะแนนผลสัมฤทธิ์การปฏิบัติการพยาบาลอนามัยชุมชนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

กลุ่มตัวอย่าง	สูงสุด-ต่ำสุด	$\bar{x}$	S.D.
กลุ่มทดลอง(n = 63)	57-31	47.32	6.53
กลุ่มควบคุม(n = 63)	56-33	46.89	6.02

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ของการปฏิบัติการพยาบาลอนามัยชุมชนระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

การทดสอบ	n	Mean Rank	Sum Ranks	Mann-Whitney U test	Z	P-Value
กลุ่มทดลอง	63	61.71	3888	1872	-0.550	0.582
กลุ่มควบคุม	63	65.29	4113			

เอกสารอ้างอิง

1. Announcement of the Ministry of Education. Bachelor degree qualification standards of Nursing Science B.E. 2552; 2553 (A.D. 2009; 2010). Thai Government Gazette vol.127, Parts 3 d p.43. (in Thai)
2. Tohkani M. Problem and needs relating to counselling service for nurse students of faculty of nursing princess of Naradhiwas University. Princess of Naradhiwas University Journal 2009;1(1):1-13. (in Thai)
3. Beck DL, Srivastava R. Perceived level and sources of stress in baccalaureate nursing students. J Nurs Educ 1991;30(3):127-33.
4. Tiptientgae C. The development for nursing practicum in community nursing practicum I. Academic conference report; 2009 Jun 18-20. Bangkok: Association of Institutional Research and Higher Education; 2009. p. 30-5. (in Thai)
5. Namakunka A. Stress and factors inducing stress in nursing students during nurses practice on wards. Nursing Journal 2008;35(2):26-36. (in Thai)

6. Likitpongwit B, ChooJai R. An effect of participatory learning method, nursing process in community health in the subject of nursing care of family and community II on learning achievement of nursing students, Borommarajonani College of Nursing, Ratchaburi. Ratchaburi: Borommarajonani College of Nursing Ratchaburi; 2010. (in Thai)
7. Department of Mental Health. Participation training manuals. Division of mental health promotion and development. Nonthaburi: Ministry of Public Health; 2000. (in Thai)
8. Jamjang S, Atthamaethakul W, Pitaksin D. The effect of readiness preparation for nursing practice in ward of 2nd year nursing students, Borommarajonani College of Nursing Ratchaburi. Journal of Science and Technology Ubon Ratchathani University 2018;20(3):147-63. (in Thai)